

NAUWGEZETTE UITWERKING VAN EINDTERMEN

Ook de auteur van methoden maatschappijleer en -wetenschappen Huub Francort schreef een nieuwe methode. Hij koos voor een didactiek waarbij leerlingen eerst alle hoofd- en kernconcepten leren voordat zij naar hogere denkvaardigheden overgaan. Deze nieuwe methode kent één leer/werkboek, al zijn de havo- en vwo-boeken gescheiden. Uitgeverij Actua was zo vriendelijk al het havo- en vwo-leer/werkboek *Vorming* en het concepten/vaardighedendeel van vwo in te laten zien.

Deze recensie betreft dus slechts twee van de zes op te leveren delen.

WOLTER BLANKERT

De nieuwe Actua-methode heeft als uitgangspunt leerlingen zo goed mogelijk op het eindexamen voor te bereiden met een 'nauwgezette uitwerking van de eindtermen'. Zo komen in de drie hoofdstukken van het eerste vwo-boek *Vorming* Cultuur, Socialisatie en identiteit, en Politieke socialisatie en ideologie aan bod. Interessant is het om de inhoudsopgave van het havo-boek ernaast te leggen. De titels van de paragrafen zijn hetzelfde, uitgezonderd de extra vwo-paragraaf 'De paradigma's en socialisatie' en het extra havohoofdstuk 'Socialisatie in het gezin', over de verplichte context Samenlevingsvormen. Ook de opzet van elk hoofdstuk is soortgelijk voor havo en vwo met een instapcase ter introductie van het hoofdconcept *Vorming*, met de leerlingenvragen 'Wat is de kern van de problematiek van het artikel?' en 'Wat is de mening van de leerling over de zienswijze in het artikel?' Vwo'ers geven een mening over 'het leveren van commentaar op de opvoeding van anderen', havo'ers over 'de verwengeneratie'. *M&P* kon nog niet over de docentenhandleiding beschikken en weet derhalve niet hoe de instapcase verder wordt besproken.

INTERACTIEVE CASE

In het voorbeeldes materiaal van de pilot had een instapcase de functie van een eerste kennismaking met vragen die de leerlingen moeten beantwoorden zonder inzicht in de kernconcepten te hebben. Aan het einde van het hoofdstuk volgde een uitstapcase: wederom hetzelfde onderwerp, maar met inzichtvragen die laten zien hoe leerlingen nu met behulp van geleerde kernconcepten de diepte in kunnen gaan. Ook *Actua.ml* kent een integratieve case aan het einde van elk hoofdstuk, met enkele vragen waarin kernconcepten een rol spelen. In het havo-boek is de case 'Het dronken worden van jongeren op Mallorca'. De vragen blijven redelijk dicht bij de tekst van het artikel en zijn geen analysevragen. De integratieve case bij vwo gaat over voetbalnationalisme, met een mix van vragen, met de vraag 'Welke rol spelen de Belgische aanwezigen bij de training van het Belgische team' gebroederlijk naast de vraag 'Formuleer een hypothese en onderzoeksvraag bij dit artikel'.

PARATE-KENNISVRAGEN

Elke paragraaf eindigt met een voor leerlingen handig overzicht met een lijstje begrippen en parate-kennisvragen die ze

moeten kennen - een methodiek die ook bij de andere Actua-methoden wordt gebruikt. Wat hieruit niet helder wordt is het verschil tussen het oude en nieuwe examenprogramma. De kernconcepten zijn in hoofdletters afgedrukt, maar voor leerlingen wordt daarmee nog niet duidelijk dat de kennis 'Wat is CULTUUR?' van een andere orde is dan 'Wat is materieel?' Kernconcepten vormen de rode draad door het hele programma: leerlingen moeten die aan andere kernconcepten kunnen linken, zowel binnen *Vorming* als aan andere hoofd- en kernconcepten. Het begrip materieel is van veel minder belang, het is geen analyse-instrument. Bij parate-kennisvragen gaat het om reproductieve vragen, waardoor leerlingen het idee zouden kunnen krijgen dat ze veel kennis uit het hoofd moeten leren, terwijl het hoofddoel van het nieuwe programma is 'inzicht in de verhoudingen tussen mensen en structuren en processen van de samenleving' en 'het terugdringen van de overladenheid', zoals in het oude programma. In het deel 'Concepten en vaardigheden' voor vwo komen de hoofd- en kernconcepten, de sociaalwetenschappelijke paradigma's en de vaardigheden aan bod. De paragraaf over de hoofd- en kerncon-

cepten is heel beknopt. De inhoud van de concepten moeten leerlingen uit de andere delen halen. Hier staat het algemene doel van de concept-contextbenadering uitgelegd, aangevuld met een lijst van alle te kennen begrippen. Het is jammer dat de opdrachten bij dit deel niet de voorbeelden zijn van hoe leerlingen uiteindelijk zelf met de hoofd- en kernconcepten verbanden moeten kunnen leggen.

OVERALLCASES

In de vier boeken over de vier inhoudelijke domeinen zit een cumulatieve opbouw van cognitief (kennis over concepten), via integratieve toepassing van kernconcepten naar de hogere denkvaardigheden. Daarbij vindt een overalltoepassing van concepten plaats. Bij vwo is er een mooie bron voor gevonden in het boek *Generatie Z*, waar leerlingen vragen moeten beantwoorden. In deze vraagstellingen komen meer kernconcepten voor, maar het zijn qua beheersingsniveau vooral niveau 1- en 2-vragen ('Is de hipsters-cultuur meer een masculiene of een feminiene cultuur. Licht je antwoord toe'). Bij havo is er voor de overallcase ook een interessante set aan bronnen over discriminatie van zwangere

vrouwen die gaan solliciteren, maar de vragen benutten niet de rijkdom van deze bronnen ('Als de vader na de bevalling van een kind al onmiddellijk weer gaat werken, vind je dat er dan sprake is van een echt modern gezin?').

VERSCHIL HAVO EN VWO

Het havodeel over Vorming bevat een extra hoofdstuk met de verplichte context Samenlevingsvormen. Daarin staan goed de kernconcepten vervlochten, ook die uit de andere domeinen. Bij vwo komt een extra paragraaf over de paradigma's voor, maar dat is slechts één pagina, en uiteraard ook de extra voorgescreven vwo-stof. Bij een vergelijking van stof die zowel voor havo als vwo geldt, vallen wel verschillen op. De dimensies van Hofstede komen bij het vwo uitgebreider aan bod, met meer aanvullingen uit de overzichten die Hofstede in zijn boek beschrijft, dan bij de havo. Hopelijk zet die trend zich ook in de andere delen voort omdat het verschil in examenprogramma tussen havo en vwo inmiddels ook in de verschillen tussen de examens zichtbaar is geworden; die van het vwo zijn theoretischer en abstracter en er wordt veel meer gebruik gemaakt van wetenschappelijke bronnen en tabellen en grafieken.

De gebruikers van de oude methode zullen verrast zijn dat Francort eenzelfde opzet voor dit nieuwe programma heeft gekozen, voor nieuwe gebruikers is het prettig dat de auteur heel dicht bij de voorgescreven examenstof is gebleven. De vraag is of de nog te verschijnen delen wel meer vragen kent ter stimulatie van de hogere denkvaardigheden van de leerlingen. ♦

PRAKTISCHE INFORMATIE

De complete methode bestaat uit zes katemen, met vier over de hoofdconcepten: Vorming (verschijnt februari 2017), Binding; (zomer 2017), Verhouding (begin 2018), Verandering (zomer 2018), Concepten en vaardigheden (februari 2017) en Criminaliteit (te gebruiken in Domein F, Analyse van een sociale actualiteit).

Informatie: www.actua-uitgeverij.nl.